

**PROCEDURA OBSERWACJI ZAJĘĆ
W ZESPOLE SZKÓŁ
W DOBCZYCACH**

Definicja

Obserwacja jest istotnym instrumentem kierowania szkołą - bezpośrednią formą nadzoru pedagogicznego, służącą poznaniu, kontroli i pomocy nauczycielom oraz doskonaleniu pracy szkoły. Elementy obserwacji:

1. wnikliwość,
2. ocena,
3. instruktaż,
4. mobilizacja sił twórczych nauczycieli,
5. wyrabianie umiejętności samooceny nauczycieli.

§ 1.

Cele i zadania obserwacji:

1. Podniesienie jakości pracy szkoły
2. Mobilizacja sił twórczych nauczycieli i wychowawców.
3. Badanie realizacji programów nauczania i innych programów przyjętych do realizacji.
4. Badanie stopnia realizacji podstawy programowej.
5. Udzielanie pomocy nauczycielom.
6. Przestrzeganie praw ucznia.
7. Kontrola przestrzegania zapisów w Statucie szkoły.
8. Realizacja wniosków i zaleceń Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych.

§ 2.

Zasięg obserwacji

1. Wszystkie elementy pracy i życia szkoły, proces dydaktyczny, wychowawczy i opiekuńczy.
2. Wszystkie formy zajęć z uczniami, pracy z rodzicami.
3. Zajęcia wszystkich nauczycieli, wychowawców i opiekunów.
4. Wszystkie klasy i zespoły uczniów.

§ 3.

1. Rodzaje obserwacji:

- kontrolno-oceniająca: obserwacja połączona z dokonaniem oceny pracy nauczyciela. Oceniającym obserwatorem jest dyrektor lub wizytator. Formalną ocenę pracy nauczyciela formułuje się między innymi na podstawie obserwacji lekcji przeprowadzonych przez ocenianego.
  - doradczo-doskonaląca obserwacja warsztatu pracy nauczyciela, sposobu planowania pracy, konstrukcji lekcji, wykorzystania środków dydaktycznych, indywidualizacji nauczania, motywowania uczniów do nauki, właściwego oceniania itp. Jej celem jest diagnoza mocnych i słabych stron pracy nauczyciela i pomoc w doskonaleniu umiejętności metodycznych obserwowanego nauczyciela. Obserwatorem jest dyrektor, wicedyrektor, kierownik świetlicy.
  - diagnozująca: obserwacja uczniów, ich wiedzy, umiejętności i postaw. Jest to obserwacja, która służy ocenie aktywności (zachowań) uczniów na lekcji, spowodowanych określonymi działaniami nauczyciela. Dokonywana jest przez dyrektora. Termin obserwacji diagnozującej proponuje nauczyciel, który uważa, że jego uczniowie są gotowi do zaprezentowania swoich osiągnięć (umiejętności, wiadomości).
  - zajęć innych niż lekcje wg harmonogramu imprez i uroczystości oraz na zaproszenia nauczycieli lub zgodnie z harmonogramem obserwacji.
  - Bieżące kontrole: dyżury, dokumentacja pracy nauczyciela, dokumentacja osiągnięć edukacyjnych uczniów, plany pracy, itp.
2. Obserwacja może być prowadzona :
- Planowo – zgodnie z harmonogramem opracowanym w ramach nadzoru pedagogicznego,
  - Doraźnie bez wcześniejszego ustalania terminu.

§ 4.

Etapy procesu obserwacji - czynności podejmowane przez uczestników procesu

I. ZADANIA DYREKTORA

1. Planowanie obserwacji

Dyrektor na każdy rok szkolny opracowuje i przedstawia radzie pedagogicznej:

- 1) Problematykę, cele i zadania obserwacji.
- 2) Harmonogram obserwacji, który uwzględnia każdego nauczyciela – co najmniej raz w roku szkolnym.
- 3) Harmonogram uwzględnia wszystkie formy zajęć prowadzonych przez nauczycieli tj.:
  - a) obowiązkowe zajęcia dydaktyczne i godziny do dyspozycji wychowawców ;
  - b) zajęcia pozalekcyjne;
  - c) zebrania z rodzicami, wywiadówki;
  - d) zajęcia rewalidacji ;
  - e) wycieczki szkolne
  - f) uroczystości szkolne, imprezy.

2. Przygotowanie obserwacji:

- 1) Przed obserwacją osoba obserwująca zapoznaje się z:
  - a) programem nauczania danego przedmiotu i jego zgodności z podstawą programową;
  - b) planem nauczania
  - c) wynikami pracy nauczyciela - wychowawcy (dzienniki lekcyjne, prace uczniów, inne według uznania ;
  - d) wymaganiami edukacyjnymi.
- 2) Rozmowa przed obserwacją odbywa się na 1 - 3 dni przed i uwzględnia niżej przedstawione zagadnienia:
  - a) ogólną charakterystykę klasy, podejście do nauki, problemy dydaktyczno-wychowawcze,
  - b) przedłożenie karty rozmowy przedhospitacyjnej,
  - c) stosowany program nauczania i plan i wymagania edukacyjne,
  - d) planowany temat obserwowanej lekcji,
  - e) cele lekcji: ogólne i operacyjne,
  - f) planowane formy i metody działań edukacyjnych.

3. Obserwacja

- 1) Bezpośredni udział w zajęciach.
- 2) Nie ingerowanie w zaplanowany temat i tok zajęć.
- 3) Zachowanie taktu.
- 4) Poszanowanie godności nauczyciela.

4. Rozmowa poobserwacyjna

- 1) Odbywa się w okresie 2 dni po obserwacji zajęć.
- 2) W trakcie rozmowy dokonywana jest ocena nauczyciela , wspólna analiza w zakresie:
  - a) doboru i sformułowania tematu zajęcia, stopień odzwierciedlenia realizowanych treści programu kształcenia / wychowania,
  - b) realizacji treści programu nauczania oraz planu edukacyjnego,
  - c) wykorzystania czasu pracy
  - d) efektywności zastosowanych metod nauczania (indywidualizacja, dostosowanie do możliwości uczniów),
  - e) zawartości merytorycznej zajęć,
  - f) języka nauczyciela (poprawności gramatycznej, dostosowania do możliwości percepcyjnych uczniów),
  - g) wykorzystania środków dydaktycznych,
  - h) aktywizowania uczniów,

- i) przestrzegania zasad oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów zawartych w wymaganiach edukacyjnych,
- j) celowości i właściwego obciążania uczniów pracami domowymi,
- k) stosunku do uczniów,
- l) przestrzegania BHP.

5. Nauczyciel obserwowany

- 1) Nauczyciel, który według harmonogramu ma planowaną obserwację, zgłasza się na tydzień przed terminem obserwacji do dyrektora, wicedyrektora lub innej osoby obserwującej w celu uzgodnienia terminu obserwacji.
- 2) Na rozmowę przed obserwacją nauczyciel przychodzi z kompletem dokumentów, o których jest mowa w punkcie 2.2).
- 3) Po przeprowadzonej obserwacji dyrektor uzgadnia z nauczycielem termin rozmowy.
- 4) Podczas rozmowy nauczyciel dokonuje samooceny przeprowadzonych zajęć, tj.
  - a) ustosunkowuje się do wykonania ostatnich zaleceń;
  - b) analizuje przygotowanie się do lekcji (zajęć);
  - c) ustosunkowuje się do przebiegu i wyników lekcji (zajęć);
  - d) ocenia stopień osiągnięcia celów i swoją rolę na lekcji (zajęciach);
  - e) analizuje dostrzeżone sukcesy, a także niedociągnięcia, błędy, trudności, niepowodzenia, określa ich przyczyny.
- 5) Po rozmowie obserwujący ustala treść zapisów, jakie znajdą się w arkuszu obserwacji lekcji (zajęć) w punkcie „zalecenia” i ustala dalsze działania zmierzające do korygowania ewentualnych błędów.
- 6) Zalecenia wymienione w arkuszu nauczyciel realizuje w możliwie najkrótszym czasie lub terminie określonym przez obserwującego.

Załączniki :

- 1) Arkusz rozmowy przedhospitacyjnej,
- 2) Arkusz pohospitacyjny,
- 3) Arkusz obserwacji zajęć rewalidacji,
- 4) Arkusz podsumowujący dla nauczyciela rewalidacji,
- 5) Arkusz obserwacji zajęć opiekuńczo-wychowawczych,
- 6) Arkusz podsumowujący dla nauczyciela wychowawcy,
- 7) Arkusz obserwacji zajęć innych niż lekcje,

Wprowadzona zarządzeniem dyrektora nr 1/2012/213 z dnia 18 września 2012r.

ARKUSZ PODSUMOWUJĄCY DLA NAUCZYCIELA

(dla nauczyciela)

Data ..... Klasa .....
Uczeń/uczniowie .....
Rodzaj zajęć .....
Nauczyciel prowadzący .....

1. Stopień osiągnięcia założonych celów :

2. Poziom i zakresy współpracy pomiędzy uczniem/ami a nauczycielem:

3. Mocne strony zajęć:

4. Strony wymagające poprawy lub udoskonalenia:

podpis nauczyciela rewalidacji

podpis obserwującego

ARKUSZ OBSERWACJI NAUCZYCIELA WSPÓŁORGANIZUJĄCEGO

(dla obserwującego)

1. Imię i nazwisko nauczyciela .....
2. Data hospitacji ..... Klasa .....
3. Przedmiot .....
4. Temat lekcji .....
5. Przygotowanie nauczyciela do lekcji (materiały przygotowane dla uczniów niepełnosprawnych):
.....
.....
.....
6. Stopień realizacji celów w odniesieniu do uczniów niepełnosprawnych (metody pracy z uczniem niepełnosprawnym, formy dostosowania wymagań):
.....
.....
.....
.....
7. Poziom i zakres współpracy z nauczycielem wiodącym:
.....
.....
.....
.....
8. Ocena przebiegu lekcji:
.....
.....
.....
.....
9. Dokumentacja nauczyciela -arkusze dostosowań, karty pracy inne materiały do pracy z uczniem niepełnosprawnym:
.....
.....
.....
.....
10. Zalecenia:
.....
.....
.....
.....

.....
(podpis nauczyciela)

.....
(podpis obserwującego)

ARKUSZ OBSERWACJI ZAJĘĆ W KLASIE INTEGRACYJNEJ

(dla nauczyciela)

1. Data .....
2. Klasa .....
3. Imię i nazwisko nauczyciela wiodącego (przedmiotu, nauczania zintegrowanego)
.....
4. Imię i nazwisko nauczyciela współorganizującego proces kształcenia
.....
5. Zajęcia (przedmiot).....
6. Temat zajęć (lekcji).....
7. Cel główny: .....
8. Cele operacyjne:

cele operacyjne	uczniowie pełnosprawni	uczniowie niepełnosprawni (jeżeli jest taka potrzeba należy wyróżnić poszczególnych uczniów)
wynikające z podstawy programowej (także uczniów dostosowanych)		

9. Metody nauczania
.....
.....
.....
.....

10. Formy pracy
.....
.....

11. Środki dydaktyczne
.....
.....

podpis nauczyciela wiodącego

podpis nauczyciela współorganizującego

A – arkusz podsumowujący dla nauczyciela wiodącego:

1. Imię i nazwisko nauczyciela

.....
.....

2. stopień osiągnięcia założonych celów przez uczniów pełnosprawnych

3. poziom i zakresy współpracy pomiędzy uczniami pełnosprawnymi a niepełnosprawnymi

4. poziom i zakresy współpracy z nauczycielem współorganizującym (podczas przygotowania do zajęć i podczas przebiegu zajęć)

5. mocne strony zajęć

6. strony wymagające poprawy lub udoskonalenia

Katowice, ...

podpis nauczyciela wiodącego

B – arkusz podsumowujący dla nauczyciela współorganizującego proces kształcenia:

1. Imię i nazwisko nauczyciela

.....
.....

2. stopień osiągnięcia założonych celów przez poszczególnych uczniów niepełnosprawnych (wykorzystanie materiałów dostosowanych dla uczniów niepełnosprawnych)

3. poziom i zakresy współpracy pomiędzy uczniami pełnosprawnymi a niepełnosprawnymi

4. poziom i zakresy współpracy z nauczycielem wiodącym (podczas przygotowania do zajęć i podczas przebiegu zajęć)

5. mocne strony zajęć

6. strony wymagające poprawy lub udoskonalenia

miejsce, data

podpis nauczyciela współorganizującego

ARKUSZ OBSERWACJI ZAJĘĆ REWALIDACJI

(dla obserwującego)

Data ..... Klasa .....

Uczeń/uczniowie .....

Rodzaj zajęć .....

Nauczyciel prowadzący.....

Lp.	Kryteria	Spostrzeżenia i uwagi
1	Poprawność merytoryczna. Treść zajęć: <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie rzeczowe nauczyciela • zgodność tematu z programem pracy dla ucznia • logiczny układ treści zajęć 	
2	Organizacja zajęć: <ul style="list-style-type: none"> • racjonalne wykorzystanie czasu • sprawność organizacyjna nauczyciela • dobór form pracy z uczniem • dobór, przygotowanie i umiejętność wykorzystania środków dydaktycznych • troska naucz. o poprawną postawę fizyczną • troska nauczyciela o poprawność języka (mówionego i pisanego) 	
3	Poprawność prowadzonych zajęć: <ul style="list-style-type: none"> • uświadomienie uczestnikom celów zajęć • motywowanie ucznia/ów do pracy • aktywizowanie ucznia/ów przez nauczyciela (sensomotoryczne, emocjonalne, werbalne, intelekt.) 	
4	Dodatkowe walory względnie ujemne cechy lekcji.	

PODSUMOWANIE:

.....

.....

.....

.....

.....

.....
podpis nauczyciela

.....
podpis obserwującego

ARKUSZ OBSERWACJI ZAJĘĆ OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH

(dla obserwującego)

Data ..... Klasa/grupa .....

Rodzaj zajęć .....

Nauczyciel prowadzący .....

Lp.	Kryteria	Spostrzeżenia i uwagi
1	Poprawność merytoryczna. Treść zajęć: <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie rzeczowe nauczyciela • zgodność tematyki zajęć z planem pracy dla ucznia • logiczny układ treści zajęć 	
2	Organizacja zajęć: <ul style="list-style-type: none"> • racjonalne wykorzystanie czasu • sprawność organizacyjna nauczyciela • dobór form pracy z grupą • dobór, przygotowanie i umiejętność wykorzystania środków dydaktycznych • troska naucz. o poprawną postawę fizyczną • troska nauczyciela o poprawność języka (mówionego i pisanego) 	
3	Poprawność prowadzonych zajęć: <ul style="list-style-type: none"> • uświadomienie uczestnikom celów zajęć • motywowanie ucznia/ów do pracy • aktywizowanie ucznia/ów przez nauczyciela 	
4	Dodatkowe walory względnie ujemne cechy zajęć.	

PODSUMOWANIE:

.....

.....

.....

.....

.....

.....
podpis nauczyciela

.....
podpis obserwującego

ARKUSZ PODSUMOWUJĄCY DLA NAUCZYCIELA WYCHOWAWCY

(dla nauczyciela)

Data ..... Klasa/grupa .....
Rodzaj zajęć .....
Nauczyciel prowadzący .....

1. Stopień osiągnięcia założonych celów :

2. Mocne strony zajęć:

3. Strony wymagające poprawy lub udoskonalenia:

podpis nauczyciela prowadzącego

podpis obserwującego

ARKUSZ OBSERWACYJNY ZAJĘĆ INNYCH NIŻ LEKCJE

DATA:
KOD ZAJĘĆ:
RODZAJ ZAJĘĆ:
LICZBA UCZNIÓW /UCZESTNIKÓW:
LICZBA I RODZAJ ZAANGAŻOWANEJ KADRY:
TEMATYKA ZAJĘĆ:
SPOSTRZEŻENIA I EWALUACJA:
OCENA ZAJĘĆ:

Podpis nauczyciela

Podpis obserwującego

Kody zajęć:

Uroczystości i imprezy szkolne	U	Wycieczki, rajdy, zajęcia terenowe	W
Konkursy, koła przedmiotowe	K	Zajęcia rewalidacyjne	R
Zebrania z rodzicami	R	Zajęcia opiekuńcze	O

ARKUSZ OBSERWACJI DIAGNOZUJĄCEJ

(wypełnia nauczyciel)

.....
(rodzaj zajęć, blok, przedmiot)

Klasa .....

Ilość uczniów .....w tym z opinią por. psych.-pedag. ....

Data zajęć .....

Udział gości .....

Temat (problematyka zajęć).....

Planowane zamierzenia pedagogiczne .....

Podsumowanie umiejętności uczniów:

Badane kompetencje, standardy wymagań	Diagnoza Aktualny poziom umiejętności	Zarys dalszych działań

Inne spostrzeżenia nauczyciela

(zakres niezbędnej pomocy dyrektora, rodziców, swoje potrzeby w zakresie doskonalenia itp.)

.....
.....
.....

Opracowanie .....

(imię i nazwisko)

(podpis nauczyciela)

Opinia obserwującego:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
(podpis obserwującego)